

**TWEE GEPASSIONEERDE REIZIGERS
OVER HET NU EN DE TOEKOMST**

HET DRAAIT OM BEWUSTZIJN

Zij is wereldberoemd en woont in de Verenigde Staten en in Amsterdam. Hij is een begenadigd journalist en presentator van Peking Express en Return to Sender. Frederique van der Wal en Art Rooijackers spreken elkaar kort voor de Amerikaanse verkiezingen over bewustzijn, het verschil tussen Amerika en Europa en over wat wij van armere landen kunnen leren.

Tekst: Esther Voet | Beeld: Michel Porro
Visagie: CindyChapuis by Lookx



JULLIE ZIJN JE ALLEBEI BEWUST VAN HET KLIMAATPROBLEEM. IS AANDACHT VOOR HET MILIEU EN DE NATUUR JUL-LIE MET DE PAPLEPEL INGEGOTEN?

Frederique: Niet echt. Wel werden op zondag lange wandelingen gemaakt en dan zoog mijn vader zijn longen vol met ‘frisse lucht’. We gingen vaak wild kamperen, dan stonden we ergens in België en maakten we onze wc van een paar boomstronken waar je tussen moest hangen. Heel primitief dus. En er werd gelet op het licht uitdoen als je de kamer uitliep, maar volgens mij was dat eerder een calvinistisch trekje dan dat we het echt voor het milieu deden. **Art:** Dat herken ik heel erg goed. Mijn vader zei altijd: “We stoken niet voor

veel en het was altijd mooi om naar zijn verhalen te luisteren, maar ik had niet zoiets van: ‘Dat wil ik later ook’. Dat is gewoon gegroeid en nu is het reizen in mijn systeem gaan zitten. Als ik nu ergens één maand op dezelfde plek zit, krijg ik de kriebels. Het lukt niet altijd, maar ik streef ernaar om eens per jaar een grote reis te maken. Ik vind het heerlijk om nieuwe plekken te ontdekken.

AAN WELKE PLEK HEBBEN JULLIE DE MOOISTE HERINNERINGEN?

Art: Aan Tibet. Ik heb me nooit zo nietig gevoeld als daar. Dat rauwe landschap, die hoge bergen. Dan voel je je heel klein. **Frederique:** Dat herken ik. Je krijgt dan

en glamour. De dag daarna vloog ik naar Congo. Daar bezocht ik projecten voor Youth Aids, een instelling die ontzettend veel goeds voor kinderen in ontwikkelingslanden doet. Het was een enorme cultuurschok. Ik bezocht een kliniek, hoorde verhalen van vrouwen die zes kinderen hadden gebaard waar er nog maar drie van leefden, verhalen over verkrachtingen die je voorstellingsvermogen te buiten gaan. Dat heeft me heel erg aangegrepen. Maar ik stond ook versteld van de mensen daar. De hoop die ze blijven hebben. Dat soort ervaringen verrijkt je.

Art: Ja, in eerste instantie zie je alleen maar eendimensionale ellende. Maar kijk je beter, dan zie je dat het hier om

Frederique: IK WAS IN TRANEN NA HET ZWEMMEN MET WALVISSSEN

de mussen!” Maar ook was het bij ons uit den boze om bijvoorbeeld zo maar dingen uit het raam van de auto te gooien. Dat dééd je niet. En nog niet, maar ik ben geloof ik één van de weinigen als je de rotzooi op straat ziet. **Frederique:** Bij ons thuis was dat ook ‘not done’ en dat geef ik door aan mijn dochter.

HADDEN JULLIE OOK AL HEEL VROEG DE WENS OM LATER VEEL TE GAAN REIZEN?

Art: Ik kan me herinneren dat er op de basisschool op een dag een pater binnenkwam, die vroeg of er jongens waren die missionaris wilden worden. Nu wist ik dat je dan naar verre landen zou reizen enzo, dus stak ik enthousiast mijn vinger op. Een paar dagen later ging ik naar de pater, daar kreeg ik een witte jurk aan en moest ik met wierrook door de kerk lopen. Maar dát was niet de bedoeling! Bleek dat ik het verkeerd had verstaan. De pater had het niet gehad over missionaris, maar over misdienaar! Hij heeft me na die ene keer nooit meer gezien! Maar dat reizen is er uiteindelijk dus toch van gekomen. **Frederique:** Mijn stiefvader reisde

het gevoel dat je een heel klein onderdeel bent van een enorm geheel. Ik koester de mooiste herinneringen aan plekken waar ik me één voel met de natuur. Zoals op de Afrikaanse savanne ‘s morgens vroeg, met leeuwen die langs liepen op een steenworp afstand. Of die keer dat ik met walvissen heb gezwommen. Ik heb daarna zitten huilen van ontroering. Dat was een ‘Planet Earth’-ervaring.

JULLIE ZIJN IN VEEL ARME LANDEN GEWEEST. VERANDERT DAT DE MANIER WAAROP JE TEGEN DE WERELD AANKIJKT?

Art: Ik kan me nog heel goed herinneren dat ik de eerste keer terugkwam van Peking Express, waarmee we door arme gebieden reisden. Toen ik weer in Nederland de supermarkt binnenstapte, viel ik stil. Die tot de nok gevulde schappen! Dat contrast was enorm. Ik nam me heilig voor om het op het qua consumptie rustiger aan te gaan doen. Maar de mens zit zo gek in elkaar. Na twee, drie dagen was ik alweer aan die overvloed gewend. **Frederique:** Die tegenstellingen blijven je inderdaad bij. Ik had in New York een heel drukke week gehad, met twee fotoshoots, een show, gala’s – glitter

een echte wereld gaat. Je leert dat de motieven en drijfveren van mensen overal hetzelfde zijn. Kijk je voorbij de oppervlakkige verschillen, dan houd je het beeld over dat mensen universeel hetzelfde willen: een beetje veiligheid en het allerbeste voor hun familie en vrienden.

MAAR ZIJN ER OOK VERSCHILLEN IN MENTALITEIT TUSSEN HIER EN DAAR?

Art: In sommige van die landen lijken ze gewoon veel meer te genieten van het leven. Zoals in Mexico, waar ook lang niet iedereen het even rijk heeft. Maar ze weten daar wel wat leven is! De Mexicanen met wie we werkten, vonden ons maar slavendrijvers, niet alleen voor hen, maar zeker ook voor onszelf. Abnormaal hoe wij met ons werk bezig waren, vonden zij. Lekker samen te eten en een beetje te kletsen, was minstens zo belangrijk. En in Brazilië hebben ze voortdurend de instelling van: waar is het feest?! Ze genieten veel en veel meer van het leven dan wij. Echt, dat doen ze daar veel beter dan hier!

Frederique: Wat mij vooral bijblijft is dat, hoe slecht mensen het daar soms ook hebben, ze gewoon doorgaan. De inventiviteit in die landen is enorm.



Frederique van der Wal

GEBOREN:

30 augustus 1967 in Den Haag

CARRIÈRE:

Was wereldberoemd fotomodel en ontving daarvoor tijdens de Dutch Model Awards in Amsterdam de Lifetime Achievement Award. Ze is in diverse films te zien waaronder Celebrity van Woody Allen. Frederique presenteerde diverse televisieprogramma's en heeft inmiddels het bedrijf 'Frederique's choice', een merk in boeketten waarbij het milieu niet uit het oog wordt verloren. Ze maakte reizen om aandacht te vragen voor PSI-Youth Aid naar onder meer Afrika en woont afwisselend in New York en Amsterdam. Frederique is moeder van een dochter, Scyler van acht.

WAT GEEFT FREDERIQUE ZICH-ZELF OP DE 'GROENSCHAAL'?

7

'Het bewustzijn is er maar ik moet nog veel leren en in de praktijk brengen.'

Art Roijackers

GEBOREN:

Geboren: 28 augustus 1975 in Geldrop

CARRIÈRE:

Studeerde bedrijfskunde in Rotterdam, volgde de Academie voor Journalistiek in Tilburg. Was de jongste verslaggever ooit bij Nova en werkte voor de Amsterdamse stadsomroep AT5. Art woonde een jaar in Spanje, waarna hij bij NET 5 reporter werd bij Expeditie Robinson. Daarnaast was hij presentator van het programma Peking Express, eindredacteur bij onder meer Het Blok en presenteert met Katja Schuurman het programma Return to Sender, dat op woensdagavonden op NET 5 wordt uitgezonden.

WAT GEEFT ART ZICHZELF OP DE ‘GROENSCHAAL’?

5

'Het vele vliegen haalt mijn cijfer behoorlijk naar beneden, vrees ik. Daar kan geen afval scheiden of recycleren tegenop.'



Art: Klopt, ze blijven een mogelijkheid zien om van niets iets te maken. Dat raken wij hier kwijt. Het ‘iets’ is er al, dus je hoeft er verder niet over na te denken. We realiseren ons bijvoorbeeld ook niet, dat een heel klein financieel steuntje in de rug, voor die mensen al een gigantisch verschil uitmaakt. Het gaat vaak maar om een paar tientjes voor de aanschaf van een paar kippen of voor de bouw van een extra verdieping op een huis, zodat die kan worden verhuurd, waarmee ze een vaste bron van inkomsten kunnen creëren. De microkredieten van Return to Sender doen daar wonderen. Zo zag ik bij het Afrikaanse Victoriameer een kunstenaar met een prachtig initiatief. In dat meer groeien waterhyacinten, een soort onkruid daar. Hij oogst die en maakt er vezels van die hij vermengt met oud papier. Zo maakt hij een nieuw, gerecycled materiaal waar hij zelfs schalen van maakt. Erg leuk!
Frederique: Dat doet me denken aan wat wij nu met Frederique’s Choice doen.

heb dat in het begin heel trouw gedaan. Maar ik hoorde verwarrende verhalen: het zou niet werken, er zou mee worden gesjoemeld... Sindsdien doe ik het minder structureel. Het is meer dat ik na verloop van tijd dan weer een soort ‘knagend schuldgevoel’ opbouw. En als dat te groot wordt, compenseer ik ineens heel veel.
Frederique: Tja, ik ben met mijn vlieggedrag een behoorlijke vervuiler. Maar voor mij is er gewoon geen alternatief. Ik kan moeilijk iedere keer met de boot op en neer. Trouwens, die dingen vervuilen ook. Maar dat ik aan die grote vervuiling niets kan doen, betekent niet dat ik de kleinere dingen moet laten. Zo fiets ik veel, zelfs in New York.
Art: Is dat niet hartstikke gevaarlijk?
Frederique: Niet meer sinds we met Bloomberg een nieuwe burgemeester hebben die op groengebied heel veel doet. Zo zijn er diverse fietspaden door New York gekomen. Ook Scyler fietst. Bloomberg heeft veel dingen verbeterd.

Art: MANNEN IN PAK WERDEN GILLENDE KEUKENMEIDEN

Daar zijn we begonnen met bamboe vazen, maar ook hebben we een leverancier die van latex een soort biologisch afbreekbaar plastic maakt waarmee hij vazen ontwerpt. Heel eco dus. Naast die biologische vazen, zijn we nu ook in gesprek over biologisch gekweekte bloemen. Bloemen reizen vaak over zeven mijlen voordat ze bij de koper aankomen. Wij brengen ze rechtstreeks van de bron naar de consument, dat komt zowel de kwaliteit als het milieu ten goede. Wat dat aangaat zouden we zoveel meer kunnen doen. Waarom bijvoorbeeld die miljoenen plastic waterflesjes niet afbreekbaar maken? Daar moeten we naartoe.

MAAR WAT DOEN JULLIE IN JE PRIVÉ-LEVEN? COMPENSEREN JULLIE BIJVOORBEELD JULLIE CO2-UITSTOOT?

Frederique: Wat bedoel je? Wat is dat?
Art: Dan planten ze bomen om de CO2 uitstoot van jouw vlucht op te heffen. Ik

Zo zijn er in de stad heel veel bomen geplant. Op het gebied van groen is hij zeer vooruitstrevend. Ik snap er ook helemaal niets van dat hij zich tijdens de verkiezingscampagne achter McCain heeft geschaard.

IS NEW YORK VOLGENS JOU ‘GROENER’ DAN AMSTERDAM?

Frederique: Nou, dáár wordt in ieder geval nu al het huisvuil gescheiden. We stoppen plastic in een blauwe zak, huisvuil in een bruine en dan scheiden we ook nog het papier. Ik snap er niets van waarom we in Amsterdam nog steeds geen organisch afval en plastic scheiden.
Art: In Brabant, waar mijn ouders wonen, worden inwoners aangeslagen per keer dat ze hun volle Kliko in de straat zet. Er zijn van die grappassen die hun huisvuil in de Kliko van de buurman dumpen. Maar zijn ze in Amerika zich meer of minder bewust van het klimaatprobleem?



Frederique: Daar is geen eenduidig antwoord op te geven. Er is in Amerika een groot verschil in mentaliteit tussen de verschillende gebieden. Kijk, het zit zo: in Amerika denkt alleen 'het buitenkantje' na: de staten langs de kusten. Die zijn ook voor het grootste deel 'Democrate'. Daartussenin ligt een groot gebied van staten die conservatief zijn, 'Republican'. Dat merk je in alles, bijvoorbeeld aan de benzineprijzen. In sommige staten is die nog één dollar per gallon. Andere hebben het verhoogd naar 3 dollar per gallon en daar wordt steen en been over geklaagd. Ik was op een *Green Fair* in het landelijke gebied ten noorden van New York, Upstate,

dan emotie. Het zijn ineens allemaal gillende keukenmeiden geworden. **Frederique:** Klopt. Maar ik moet daar bij zeggen dat als het klimaatprobleem in Amerika eenmaal collectief doordringt, je dan ook niet weet wat je ziet. Dan veranderen ze in razend tempo. Wat dat aangaat zijn ze flexibeler ingesteld dan de Europeanen. Daarom hoop ik ook echt dat Obama een Groene Revolutie teweeg zal brengen, dat we echt voelen dat zaken veranderen...

ZIJN JULLIE OPTIMISTISCH OVER DE TOEKOMST?

Frederique: Dat hangt af van de verkiezingen. Ik ben van huis uit een optimist,

JULLIE LEIDEN ALLEBEI EEN SNEL LEVEN. WAT DOEN JULLIE OM IN BALANS TE BLIJVEN?

Frederique: Ik heb een huis op het platteland in Upstate New York, een oude boerderij. Daar zit ik middenin de natuur en maak ik lange wandelingen. Dan kan ik er ineens helemaal 'zijn', dan ben ik gewoon met 'mij'. En ik doe aan yoga. Ik krijg er enorm veel energie van en het helpt me bij het maken van keuzes. Als ik voor een heel belangrijke keuze sta, kan ik het tijdens zo'n les even helemaal loslaten en dan komt het antwoord vanzelf. Dat werkt echt zo voor mij! **Art:** O, daar heb ik helemaal niets mee. Ik ben twee keer naar yoga geweest en

Frederique: DAT BRUISENDE GEVOEL IN NEW YORK IS WEG

zoals we dat noemen. Daar hadden ze een bord waarop ze de Amerikaanse benzineprijzen vergeleken met de Europese: drie dollar in Amerika, acht dollar in Europa. Ze dachten echt dat het een gapje was.

MAAR IN NEW YORK RIJDEN HYBRIDE TAXI'S, IN AMSTERDAM ZIJN WE NOG NIET ZO VER...

Frederique: Ja, maar in Amsterdam heb je Greenwheels, waar je met buurtgenoten een auto deelt. Een wereldconcept, dat zouden ze ook in New York moeten invoeren.

Art: Toch heb ik het idee dat Amerikanen veel optimistischer zijn en meer denken dat de wereld maakbaar is. Zo van: hoe groot het probleem ook is, er is altijd wel een oplossing voor.

Frederique: Dat is waar, maar ook merk je op dit moment dat in New York de treurnis heeft toegeslagen. Er hangt echt een sfeer van depressie vanwege de kredietcrisis, dat bruisende – maakbare – gevoel is er niet meer.

Art: Ja, ongelooflijk. Ik begrijp daar niets van. Al die mannen in het pak die zo ontzettend veel vertrouwen uitstraalden, en nu blijkt die hele financiële wereld gebaseerd te zijn op niets anders

maar ik zie ook dat grote, machtige bedrijven zoals de oliemaatschappijen, ontwikkelingen proberen tegen te houden. En de politici in Amerika hebben enorm veel banden met dat soort multinationals. Daarom ben ik ook zo'n fan van Obama, die heeft veel minder van 'strings'. Als deze Green.2 in de winkel ligt, zijn de Amerikaanse verkiezingen al voorbij en weten we de uitslag. Tot die tijd houd ik mijn hart vast. Ik hoop met hart en ziel dat hij het redt. Hij is volgens mij de enige die echt – ook op het gebied van global warming – iets kan veranderen. Je ziet nu gelukkig wel dat het bewustzijn, want dáár draait het allemaal om, steeds groter wordt. Maar we zullen nog heel wat natuurrampen moeten weerstaan voordat we echt de resultaten van die eventuele veranderingen zullen merken.

Art: Ja, en wij in het westen kunnen dan wel zaken willen terugdraaien, in China en India is het voor steeds meer mensen mogelijk om die ene koelkast te kopen, of die auto. We zouden boter op ons hoofd hebben als we hen dat zouden willen ontfeggen. Maar die vooruitgang is tegelijkertijd wel funest voor het milieu. Hoe gaan we dát oplossen?

dan moest ik mijn arm volledig slap, laten vallen. En dan maar kijken waar hij neerkwam. Dat kon ik niet. Rust vind ik op andere manieren. In Spanje heb ik de siësta leren kennen. Ik vind het heerlijk om thuis 's middags een uurtje op de bank te liggen, dan de ramen open te doen en de zon naar binnen te laten schijnen: ik hoor dan hoe de wereld doorgaat, de auto's en de fietsers, terwijl ik even helemaal uitcheck. Dat vind ik heerlijk. Het geeft me het gevoel dat ik stiekem iets aan het stelen ben.

LAATSTE VRAAG: BIEFLAPJE OF VEGETARISCHE HAP?

Art: Ik eet niet veel vlees, maar als ik het eet is het hoofdzakelijk biologisch. Vegetariër ben ik niet, ook omdat ik barbecueën zo leuk vind!

Frederique: In New York is het normaler dan in Nederland om biologisch te eten. Ik vind hier ook het prijsverschil met normale producten erg groot. Maar wij eten thuis heel veel *organic*.

Art: Macrobiotisch zal ik in ieder geval nooit worden, want mag ik het zeggen? Ik vind dat mensen die dat doen er eigenlijk heel ongezond uitzien.

Frederique: Dat ben ik helemaal met je eens, er zijn grenzen en dat is er één.

